

Nr 48

Utlåtande i anledning av väckta motioner om ersättning av statsmedel för skada som vållats av barn och ungdom i familjevård.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 587 av fru *Olsson* och herr *Johan Olsson* samt II: 693 av herrar *Eriksson* i Bäckmora och *Gomér*, hemställes att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning av frågan om statlig ersättning för skador vållade av barn och ungdom som av samhället placerats i familjevård.

I motionerna anföres, att de enskilda hemmen spelar en betydelsefull roll vid återanpassning av barn och ungdom som av olika anledningar behöver samhällets stöd. Det gäller emellertid att få fram ett stort urval av lämpliga hem, och det måste därför göras så attraktivt som möjligt att vara mottagarhem. Ett förhållande som kan motverka dessa strävanden är att frågan om ersättningsskyldighet för skada vållad av den unge under vistelse i hemmet icke fått en tillfredsställande lösning. Samma försäkringsskydd gäller inte som för egna barn eller fosterbarn, och respektive barnavårdsnämnd är icke juridiskt ansvarig, även om det händer att ersättning utbetalas av nämnderna.

Här ifrågavarande kategorier av barn vållar emellertid oftare än barn i allmänhet skador å egendom. Det bör därför utredas om icke statlig ersättning bör utgå för skador vållade av barn och ungdom som av samhället placerats i familjevård.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motion I: 587.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionerna från socialstyrelsen och Malmö stads barnavårdsnämnd.

Socialstyrelsen anför:

I linje med de tankegångar som ligger bakom nuvarande barnavårdslagstiftning har socialstyrelsen sedan lång tid verkat för att de barn, vilka av en eller annan anledning måste skiljas från sina hem, i första hand placeras i fosterhem eller andra enskilda hem. Styrelsen är följaktligen intresserad av att i möjligaste mån undanröja svårigheter för anskaffande av goda sådana hem.

Otvivelaktigt förhåller det sig så som motionärerna framhållit att, då en familj skall besluta sig för att mottaga ett främmande barn i sitt hem, frågan om ersättningsskyldighet för eventuell skada, som kan komma att vållas

av barnet, kan påverka ställningstagandet. I synnerhet torde detta vara fallet om familjen tidigare haft negativa erfarenheter av liknande slag.

Vid bedömningen av de frågor som aktualiseras genom motionen måste man enligt socialstyrelsens erfarenhet noga skilja mellan skador som de i enskilda hem placerade barnen vållar i det hem där de vistas och skador som vållas i förhållande till detta hem utomstående person, »tredje man».

Från Försäkringsbolagens riksförbund har socialstyrelsen inhämtat, att gällande regler för ansvarsförsäkring/hemförsäkring inkluderar försäkrings-tagarens egna barn och fosterbarn vilka är mantalsskrivna hos honom. Begreppet fosterbarn ges här ej samma tolkning som fosterbarn enligt barnavårdslagen, där med fosterbarn förstås barn under 16 år. I försäkringshänseende betraktas barn och ungdomar, oavsett ålder, som fosterbarn så länge de vårdas i det enskilda hemmet. För skador, vilka av dessa barn och ungdomar vållas »tredje man», finns alltså redan nu möjligheter till ett visst försäkringsmässigt skydd. Här vill socialstyrelsen dock framhålla att ytterligare minst en kategori barn kan bli aktuell i sammanhanget, nämligen de så kallade vistelsebarnen, vilka för kort tid placeras i enskilda hem och som ej är att betrakta som fosterbarn vare sig i barnavårdslagens eller försäkringsbestämmelsernas mening.

Beträffande skador vilka åsamkas familjevårdsgivare är förhållandena f. n. klart otillfredsställande. Efter vad socialstyrelsen under hand inhämtat har vissa barnavårdsnämnder gjort en framställning till försäkringsbolagen om att få teckna någon form av försäkring, vilken skulle skydda familjevårdsgivarna. Försäkringsbolagen har på denna förfrågan lämnat ett negativt svar, då det anses strida mot deras principer att ett fosterbarn, som i annat sammanhang (se ovan) jämnställs med eget barn, skulle kunna särbehandlas i detta avseende.

Det är socialstyrelsen bekant att vissa större städers barnavårdsnämnder trätt emellan och ersatt skador vilka åsamkats fosterföräldrar-familjevårdsgivare. Barnavårdsnämnderna har i dessa fall känt sig moraliskt, om ej juridiskt, ansvariga för de barn de placerat och har dessutom tänkt på sin good will vid kommande fosterbarnsplaceringar.

Skulle en statlig ersättning för skador vållade av barn och ungdom i familjevård beslutas, har motionärerna föreslagit att administrationen och utbetalningen skulle ske via barnavårdsnämnderna.

Socialstyrelsen har lång erfarenhet av handläggningen av frågor rörande skadereglering och anser det angeläget att en enhetlig praxis utbildas vid bedömningen av dessa ärenden. Styrelsen anser det ej lämpligt att administration och utbetalning av ersättning för skador decentraliseras till barnavårdsnämnderna. Lämpligare och mera ändamålsenligt vore att infoga denna administration i den verksamhet som redan bedrivs av styrelsen, därest ersättningarna skall utgå av statliga medel.

Socialstyrelsen finner sålunda att nuvarande förhållanden, då det gäller ersättning för skador vållade av barn och ungdom i familjevård, måste anses otillfredsställande och ägnade att i viss mån motverka en önskad utveckling i fråga om barns och ungdoms placering i enskilda hem. Så torde i synnerhet vara förhållandet beträffande sådana fall, där man står inför en avvägning mellan placering av ett barn i öppen eller sluten vård.

Socialstyrelsen får med hänvisning till det anförda förorda att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om en utredning av frågan om statlig ersättning

för skador vållade av barn och ungdom som av samhället placerats i familjevård.

Malmö stads barnavårdsnämnd framhåller, att nämnden vid framställda krav på ersättning för vållad skada känt sig moraliskt skyldig att ersätta skadan. Beträffande försäkringsskydd anför nämnden samma synpunkter som socialstyrelsen men påpekar, att skadeståndet ofta jämkas med hänsyn till den skadevållandes låga ålder.

Enligt nämndens mening verkar de nuvarande begränsade möjligheterna för familjevårdhemmen att erhålla ersättning för uppkommen skada avhållande vid överväganden att öppna det egna hemmet för sådan vård. Man får vidare icke bortse från allmänhetens berättigade krav på skydd mot brottslig verksamhet av dem, som av samhället omhändertagits för något slag av vård.

För sådana som omhändertagits i ungdomsvårdsskola är frågan löst, men behov finns av reglerade bestämmelser om skadeersättning även beträffande övriga för samhällsvård omhändertagna, som av barnavårdsnämnd placerats i familjevård eller i barnhem.

Även nämnden anser att administration och utbetalning bör ske centralt eller eventuellt regionalt.

Nämnden tillstyrker motionerna.

Utskottet

Motionärerna föreslår en utredning av frågan om statlig ersättning för skador som vållas av barn och ungdom som placerats i familjevård.

Det är en numera allmänt omfattad mening att barn och ungdom som omhändertagits för samhällsvård så långt möjligt bör placeras för vård i lämpliga enskilda hem. En omständighet som kan verka hämmande på därtill lämpade familjers benägenhet att åtaga sig sådana vårduppgifter är det av motionärerna påtalade förhållandet att möjligheterna för vårdfamiljerna att genom försäkring eller på annat sätt erhålla ersättning för skador som vållas av de vårdade är mycket begränsade. Riktigheten av motionärernas uppfattning bestyrkes av vad remissmyndigheterna anför. En utredning av hithörande spørsmål bör enligt utskottets mening företagas. I motionsyrkandet förutsattes emellertid att staten skall svara för skadeersättningarna. Utskottet vill framhålla att vad som här synes mest väsentligt är att vederbörande familjer hålles skadeslösa. Frågorna om den närmare utformningen av skyddet och om vem som ytterst skall svara för kostnaderna bör prövas förutsättningslöst.

Utskottet får under hänvisning till det ovan anförda hemställa,

att riksdagen i anledning av de likalydande motionerna I: 587 och II: 693 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om

tillsättande av en utredning beträffande ersättning för skador som vållas av barn och ungdom som placerats i familjevård.

Stockholm den 16 november 1965

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sörlin, Oscar Carlsson, Hedlund*, Axel Kristiansson, fru Hamrin-Thorell*, fru Hultell, fru Olsson*, herrar Helge Karlsson, Wååg, Torsten Hansson*, Blomquist och Kilsmo;

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm, herr Skoglösa*, fru Jäderberg, herrar Hamrin i Kalmar, Svensson i Kungälv, Lundmark*, Wikner, Börjesson i Glömminge*, Nilsson i Bästekille, Westberg*, fru Ekroth och herr Thylén*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.